

Föreningen Gotlandståget
ordf@gotlandstaget.se

Elektronisk delgivning

Beslut om dels bifall till jämkning, dels avslag på utökning av byggnadsminnet Hesselby och Tule Järnvägsstationer, fastigheterna Dalhem Hässelby 2:1, Halla Tule 1:8 samt banvall på Dalhem Dungårde 1:23, Halla Nygranne 1:15, Dalbo 2:1, Tomte 1:25, Tule 1:7 och Tule 3:1

Beslut

Länsstyrelsen beslutar att **jämka** byggnadsminnet så att verkstaden (byggnad nr 7) med och den del av skyddsområdet som omger verkstaden (7) och vagnhallen (8) vid Hesselby **utgår** ur byggnadsminnet (BM).

För den del i Föreningen Gotlandstågets ansökan som gäller utökning av byggnadsminnet med den före detta andelsfrysens, **avslås** däremot ansökan.

När det gäller miljön vid Tule station, **utökas** byggnadsminnet med jordkällaren (12) intill banvallen, som får skyddsbestämmelser.

Byggnadsminnet har därmed omfattning och lydelse enligt följande:

Nu gällande omfattning

Byggnadsminnesförklaringen omfattar stationsbyggnaden (1), avträdet (2), godsmagasinet (4), GLC-magasinet (5) vid Hesselby järnvägsstation samt stationsbyggnaden (9), ladugårdsbyggnaden (10), tvättstugan (11) och jordkällaren (12) vid Tule järnvägsstation. Byggnadsminnet omfattar även en ca 1520 meter lång sträcka av banvallen (A-B). Till byggnadsminnet hör även ett skyddsområde som har avgränsats med heldragen blå linje på bifogade kartor (bilaga 3 och 4) bestående av bangård, järnvägspark/trädgård och uppfart m.m.

Till BM hör ej kaféserveringen (3), traktorgaraget (6), verkstaden (7) och vagnhallen (8) vid Hesselby. Den nyare vagnhallen väster om vagnhall (8) ingår inte heller i BM.

Gällande skyddsbestämmelser

1. Ovan angivna byggnader 1, 2, 4, 5, 9-12 får inte rivas, byggas till eller till sin exteriör byggas om.
2. I byggnaderna under punkt 1 får inte göras ingrepp i stomme, det vill säga grund, bärande väggar, bjälklag, takstol och murstock.
3. I byggnaderna 1, 2, 4, 5, 9 och 10 får fast inredning eller ytskikt inte borttagas eller förändras. För byggnad 1 och 9 gäller detta i stationsutrymmen, det vill säga väntsal, expedition och bagagerum.
4. Skyddsområdet vid Hesselby och Tule stationer får inte ytterligare bebyggas eller förändras på ett sådant sätt att byggnadsminnets utseende och karaktär av järnvägsmiljö förvanskas.

Vid Hesselby: Strukturen med ädelträd (i form av lövträd i trädader och enstaka lövträd intill stationsbyggnaden och serveringen) ska bevaras och dessa träd får inte fällas utan tillstånd. Banvallen, bangården med dess räls samt övriga tillhör såsom t ex brunn med gårdspump, markbeläggning, gångar, räcken och staket får inte flyttas, tas bort eller ändras.

Vid Tule: Strukturen med enstaka lövträd intill stationsbyggnaden ska bevaras och dessa träd får inte fällas utan tillstånd. Banvallen, bangården med dess räls samt övriga tillhör såsom t ex brunn med gårdspump, markbeläggning, gångar, räcken och staket får inte flyttas, tas bort eller ändras.

Förändringar inom skyddsområdet gällande anordningar såsom semaforer, för ljus- och ljudsignaler, bommar m.m. för museijärnvägens drift och förekommande krav på järnvägstrafik får utföras utan att tillstånd krävs.

Banvallens skyddsområde, utanför Dalhem Hässelby 2:1 och Halla Tule 1:8, omfattar 4 meter åt vardera hållet från banvallens mitt.

5. Byggnadsminnet ska underhållas så att det inte förfaller eller det kulturhistoriska värdet minskar.

Kommentarer

Med exteriör menas t.ex. yttertrappor, takutformning, takmaterial, skorstenar, fasadmaterial, fönster- och dörrsnickerier inklusive beslag, klockor, lampor och skyltar.

Med fast inredning menas t. ex kakelugnar kaminer, golv- och vägghälsk, golv- och takbräder, innertrappor, listverk, väggbeksädnad, fast skåpinredning, snickerier, paneler, tapeter och dörrar inklusive beslag.

Avsikten med skyddsbestämmelserna är att inga exteriöra eller interiöra förändringar ska ske, utan byggnadsminnet ska behålla sin ursprunglighet för framtiden. Därför är även mindre förändringar av t. ex. markbeläggning, tunar och grindar, uppsättning av antenner, räcken, skärmtak, altaner, markiser, skyltar lampor m.m. tillståndspliktiga åtgärder. Då det gäller interiörerna är omtapetsering, ommålning, eldragningar m.m. i de utrymmen som omfattas av skyddsbestämmelserna tillståndspliktiga. Exteriöra och interiöra ändringar ska utföras i samråd med länsstyrelsen. Före underhåll och restaurering ska länsstyrelsen kontaktas.

Hesselby, stationshuset. Foto: Länsstyrelsen 2021.

Byggnadsbeskrivning

Järnvägslinjen mellan Roma och Slite var i bruk mellan 1902 och 1953. Vid dess invigning stod stationsbyggnaderna vid Hesselby och Tule nybyggda. Hesselbystationen tjänstgjorde i ytterligare fem år efter nedläggningen, först som postexpedition och slutligen som busstation. Föreningen Gotlandståget tog 1972 över Hesselbystationen med dess övriga byggnader samt bangården. Stationen återinvigdes 1974 som järnvägsmuseum efter ett omfattande restaureringsarbete. Tule station ägs och sköts av en stiftelse sedan 1982.

Stationen vid Hesselby (1) och avträdet (2) återfick, efter föreningens övertagande, sin ursprungliga exteriöra färgsättning, ljus brunrosa och gulvitt på den spontade träpanelen och snickeridetaljerna och engelskt rött på fönster- och dörrsnickerier. Även de två byggnadernas karakteristiska, falsade plåttak restaurerades. Stationsbyggnaden och avträdet har den strama, rena och mer återhållsamma snickarglädjearkitektur som var modern omkring år 1900. Snickarglädjedetaljerna är koncentrerade till gavelspetsarna. Invändigt restaurerades stationsbyggnadens väntsal, expedition och bagagerum. Bland annat återställdes väggarnas höga bröstning med pärlspont, som likt innerdörrar, biljettlucka, listverk och övriga snickerier åter fick marmorerings- och träimitationsmålningar. Innertaken har ursprunglig pärlspont. Även expeditionens klinkergolv är original.

År 1979 anslöts en militärbarack till stinsens gamla tvättstuga/vedbod. Byggnaden (3, *ej BM*) har träpanel och flackt plåttak och fungerar som kafé med servering och möteslokal. Godsmagasinet (4) är uppfört 1903 med en senare tillbyggnad. GLC-magasinet (5) byggdes 1939. Magasinen har rödmålade träfasader med vita, gröna och svarta snickerier under plåt- respektive eternittak. Magasinen är såväl exteriört som interiört mycket välbevarade. I GLC-magasinet har man iordningsställt ett museum över järnvägsepoken. Bredvid det sistnämnda ligger traktorgaraget (6, *ej BM*), kallat ”flattaket”. Det är uppfört och tillbyggt i omgångar av föreningens medlemmar, med stående träpanel under plåttak. Verkstaden (7, *ej BM*) är en tidigare trösklada som flyttats till platsen från Kaungs gård omkring 1974. Verkstaden har rödmålad, stående locklistpanel med vita knutar, fönster- och dörromfattningar under plåttak. Utanför BM:s skyddsområde ligger även två sentida vagnhallar (8, *ej BM*) i stål och plåt som byggts av föreningen.

Tule station med ladugård och tvättstuga till höger. Foto: Boman Restaurering AB 2019.

Tule Station ligger i Halla socken ca 2,8 km sydväst om Hesselby. Stationshuset (9) har liggande och stående träpanel under tegeltak. Byggnaden innehåller, förutom väntsal och expedition i ett mycket välbevarat skick, banvaktarbostad med ett rum och kök. Vid stiftelsens övertagande 1982, restaurerades byggnaden både invändigt och utvändigt. Den största förändringen var att man tog fram den välbevarade träfasaden som varit dold under revetering sedan 1944. Byggnaden har samma färgsättning som Hesselbystationen, med ljust brunrosa, gulvitt (gräddvitt) och engelskt rött. Senast 2019 restaurerades byggnaden utvändigt med ommålning i bedömt ursprungliga nyanser. Samtidigt underhölls det invändiga måleriet, bland annat ådringsmåleri i expedition och väntsal.

Ladugårdsbyggnaden (10) har stående träpanel under plåttak och uppfördes samtidigt som stationshuset. Uthuset har en oförändrad planlösning med stall/ladugård, vedbod samt ett mindre vidhängande avtråde. Bakom stationen ligger en tvättstuga (11) i trä under papptak. På andra sidan spåret finns en murad jordkällare (12) under papptak. De två sistnämnda byggnaderna uppfördes något senare än de övriga.

Just utanför byggnadsminnets skyddsområde finns även ett mindre GLC-magasin i trä, som antas ha tillkommit i anslutning till stationsmiljön vid tidigt 1930-tal.

Järnvägen och banvallen mellan stationerna är bevarad och delvis återskapad så att hela järnvägssträckan mellan Dalhem Hesselby och Roma samhälle nu trafikeras av Föreningen Gotlandstågets museitåg.

Föreningen Gotlandståget har bevarat och återställt den autentiska järnvägsmiljön vid Hesselby med stationsbyggnaden, det stilfulla avtrådet, magasinen samt bangården med perronger, spår, rangergård och växlar. Detsamma gäller för Tulestiftelsens omsorger om den intakta stationsmiljön vid Tule. Tillsammans speglar de bägge stationsmiljöerna, den mindre Tulestationen med sina byggnader och den större Hesselbystationen med sin lummiga park och den hantverksmässigt restaurerade och välvårdade bangården, på ett pietetsfullt sätt den drygt 80-åriga järnvägsepoken på Gotland.

Vagnparken och övrigt lösöre skyddas inte av Kulturmiljölagen. Ej heller det immateriella kulturarv som kunskapen och utförandet av järnvägstrafiken i Föreningen Gotlandstågets regi utgör. Dessa delar är dock väsentliga och avgörande förutsättningar för att åskådliggöra Gotlands järnvägshistoria i den kulturmiljö som Föreningen Gotlandståget med engagemang och sakkunskap visar upp.

Beskrivning av ärendet

Föreningen Gotlandståget ansökte den 13 oktober 2022 om förändringar av skyddsområdet och att bland annat undanta verkstaden, byggnad 7, ur byggnadsminnesskyddet. Ansökan kompletterades med ytterligare upplysningar och motivering den 14 november 2022.

Föreningen menar att verkstaden (7) och vagnhallen (8) inte ingår i stationens historiska utseende och byggnadsbestånd. Verkstaden, byggnad 7, är en år 1974 ditflyttad trösklada kraftigt ombyggd till verkstad, och föreningen menar att byggnaden inte har något historiskt intresse för järnvägsmiljön.

En framtida möjlighet är att föreningen vill återskapa den betvåg och betlastningsanordning som tidigare har funnits på denna plats, under förutsättning att en ny lokverkstad kan byggas på annan. Därför vill föreningen att verkstadsbyggnaden skall lyftas ur byggnadsminnet (jämkning). Vagnhallen, byggnad 8, hör inte heller till den historiska miljön och bör ligga utanför skyddsområdet.

Föreningen vill däremot även att byggnadsminnet ska utökas med fryshuset (före detta andelsfrys) som ligger vid parkeringen jämte infarten till stationen. Som motivering anges att det var vanligt med andelsfrysar på 1950-talet och föreningen har övertagit fryshuset från andelsföreningen när den upphörde. Huset är numera snickarverkstad.

I handläggningen av ärendet, tog Länsstyrelsen även initiativ till att utöka byggnadsminnet med jordkällaren vid Tule Station. Vid beslutet om byggnadsminnesförklaring 2002 var jordkällaren utan tak, men byggnaden restaurerades kort därefter så att tak och exteriör återställdes.

Stationsmiljöerna vid Hesselby i Dalhem och Tule i Halla med mera är byggnadsminne efter beslut den 27 augusti 2002 (dnr 432-2149-01). Det ursprungliga beslutet bifogas som bilaga 2.

Motivering till beslutet

I fråga om verkstaden (7) och vagnhallens (8) placering inom byggnadsminnets skyddsområde, bedömer Länsstyrelsen att föreningens ansökan ska godkännas. Verkstaden (7) är exteriört visserligen anpassad till omgivningen, men är inte en ursprunglig del av stationsmiljön. Byggnaden flyttades dit omkring 1974 i samband med museijärnvägens tillkomst, för att fylla praktiska behov.

Att den moderna byggnaden vagnhallen (8) ligger inom skyddsområdet har inget ändamålsenligt syfte för byggnadsminnet utan framstår som opraktiskt i förvaltningen av fastigheten och för museijärnvägens verksamhet. Vi bedömer därför att de nuvarande förhållandena för

byggnaderna 7 och 8 inte står i rimligt förhållande till deras betydelse för byggnadsminnet. **Byggnadsminnet jämkas** i detta avseende på så sätt att byggnad 7 utgår och att skyddsområdet minskas så att byggnad 8 placeras utanför detta.

När det gäller andelsfrysen vid parkeringen invid stationsområdet vid Hesselby i Dalhem, **avslås ansökan**. Länsstyrelsen bedömer att byggnaden inte har någon egentlig koppling till själva järnvägs- och stationsmiljön. Dess placering i ett halvoffentligt sockencentrum vid stationen bedöms ha ett lika stort samband med den för detta lanthandeln på angränsande fastighet. Byggnaden är exteriört relativt välbevarad med vissa tillägg, men invändigt är den ombyggd till snickarverkstad. Länsstyrelsen bedömer att byggnaden i sig själv inte har de värden som motiverar en byggnadsminnesförklaring.

Länsstyrelsen anser, precis som föreningen Gotlandståget, att andelsfrysen visserligen är ett intressant och typiskt exempel på samhälls- och landsbygdsutvecklingen vid mitten av 1900-talet. På den tiden förbättrades kosthållningen genom ett mer allmänt införande av frysförvaring av matvaror. Över hela landet tillkom andelsfrysföreningar och byggnader för andelsfrysar med frysack uppfördes. På Gotlands landsbygd blev socknen ett lagom stort upptagningsområde. Utvecklingen ledde senare till att hushållen skaffade frysbox eller -skåp i de egna hemmen och de lokala andels- eller sockenfrysarna förlorade i betydelse. Ett antal sådana frysbyggnader finns ännu kvar, varav de flesta har fått nya funktioner. På Gotland finns sedan tidigare byggnadsminnet Visby Remmaren 14 på Norderklint, med ett äldre uthus som en period har inrymt andelsfrysack.

När det gäller att **utöka byggnadsminnet** med jordkällaren (12) vid Tule i Halla, anser vi att byggnaden är en del av det ursprungliga byggnadsbeståndet i stationsmiljön och som redan ligger inom byggnadsminnets skyddsområde. Att skyddsbestämmelserna även ska omfatta jordkällaren innebär en mer konsekvent syn på miljön som en helhet.

Bestämmelser som beslutet grundas på

3 kap. 1 § kulturmiljölagen. En byggnad som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller ingår i ett bebyggelseområde med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde får förklaras för byggnadsminne av länsstyrelsen. Bestämmelserna om byggnadsminnen enligt detta kapitel får också tillämpas på parker, trädgårdar eller andra anläggningar.

3 kap. 2 § kulturmiljölagen. När en byggnad förklaras för byggnadsminne, skall länsstyrelsen genom skyddsbestämmelser ange på vilket sätt byggnaden ska vårdas och underhållas samt i vilka avseende den inte får ändras. Om det behövs får skyddsföreskrifterna också innehålla bestämmelser om att ett område kring byggnaden ska hållas i sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas.

3 kap. 14 § kulturmiljölagen. Om det finns särskilda skäl, får länsstyrelsen lämna tillstånd till att ett byggnadsminne ändras i strid mot skyddsbestämmelserna. Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäliga med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen skall utföras samt den dokumentation som behövs.

3 kap. 15 § kulturmiljölagen. Om bibehållandet av ett byggnadsminne medför hinder, olägenhet eller kostnad som inte står i rimligt förhållande till dess betydelse, får länsstyrelsen jämka skyddsbestämmelserna eller häva byggnadsminnesförklaringen.

Information

Länsstyrelsen konstaterar även att två sjuka/döda träd har avverkats i trädraden mellan parkeringen och stationsbyggnaden vid Hesselby. Åtgärden är utförd efter samråd med Länsstyrelsen/kulturmiljö och återplantering med två lindar och två skogslönnar har utförts hösten 2022. För åtgärden har dispens från biotopskydd för allé sökts och prövas separat i ärendet 521-4398-2022.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor på telefon 010-223 90 00 eller via e-post gotland@lansstyrelsen.se. Ange ärendets diarienummer 4463-2022 i ämnesraden för e-post.

Ni kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av Susanne Hallander med Tor Sundberg som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

sekr@gotlandstaget.se

registrator@raa.se

registrator-mbn@gotland.se
arkivet@gotlandsmuseum.se
[Platina, avisering fastighetsregistret](#)

Bilagor

1. Överklagandehänvisning förvaltningsrätten
2. Ursprungligt beslut om byggnadsminnesförklaring 2002-08-27 (dnr 432-2149-01)
3. Karta (del 1) över byggnadsminnets omfattning (efter jämkning av skyddsområdet vid Dalhem Hässelby 2:1)
4. Karta (del 2) över byggnadsminnets omfattning (efter utökning med jordkällaren vid Halla Tule 1:8)

Ni kan överklaga beslutet hos förvaltningsrätten

Om ni inte är nöjda med Länsstyrelsens beslut, kan ni skriftligen överklaga beslutet hos förvaltningsrätten.

Hur överklagar vi beslutet?

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska ni lämna eller skicka er skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Gotlands län antingen via e-post; gotland@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Gotlands län, 621 85 Visby.

Tiden för överklagande

Ert överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag ni fick del av beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ert överklagande kan ni be att få ytterligare tid till att utveckla era synpunkter och skälen till att ni överklagar. Sedan är det förvaltningsrätten som beslutar om tiden kan förlängas.

Ert överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som ni överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur ni vill att beslutet ska ändras.
- Varför ni anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Skriv också följande uppgifter, om ni inte tidigare lämnat dem:

- Person- eller organisationsnummer.
- Telefonnummer där ni kan nås dagtid (med undantag för nummer som avser ett hemligt mobilabonnemang som behöver uppges endast om rätten begär det).
- E-postadress.
- Annat som har betydelse för att domstolen ska kunna nå er.

Om ni har handlingar som ni anser stödjer er överklagan så bör ni bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om ni behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om ni anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt er ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppges sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver ni veta mer?

Har ni ytterligare frågor kan ni kontakta Länsstyrelsen via e-post, gotland@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-223 90 00. Ange diarienummer 4463-2022.

Länssstyrelsen
Gotlands län

Livsmiljöenheten/Kulturmiljö/Plan
Joakim Hansson

BESLUT

Datum
27.8. 2002

Se sändlista

1(5)

Önr
432-2149-01

Länssstyrelsen i Gotlands län

2002 -11- 18

Överklagande har ej skett inom förskrivnen tid.

Eva Jacobson
Eva Jacobson
Registrator

Byggnadsminnesförklaring (BM) av fastigheterna Hesselby & Tule järnvägstationer: Gotland Dalhem Hässelby 2:1 och Halla Tule 1:8 samt den sträcka av järnvägsbanvallen som utgör delar av Dalhem Dungårde 1:23 och Halla Nygranne 1:15, Dalbo 2:1, Tomte 1:25, Tule 1:7 samt Tule 3:1.

BESLUT

Länssstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap. 1§ första stycket lagen om kulturminnen m.m. (1988:950), KML, fastigheterna Hesselby & Tule järnvägstationer: Gotland Dalhem Hässelby 2:1 och Halla Tule 1:8 samt den sträcka av järnvägsbanvallen som omfattar delar av Dalhem Dungårde 1:23 och Halla Nygranne 1:15, Dalbo 2:1, Tomte 1:25, Tule 1:7 och Tule 3:1 för byggnadsminne (BM).

BM-förklaringen omfattar stationsbyggnaden (1), avträdet (2), godsmagasinet (4), GLC-magasinet (5) och verkstaden (7) vid Hesselby järnvägsstation samt stationsbyggnaden (9), ladugårdsbyggnaden (10) och tvättstugan (11) vid Tule järnvägsstation. BM-förklaringen omfattar även en 1520 m lång sträcka av banvallen (A-B). Till byggnadsminnet hör ett skyddsområde som avgränsats med heldragen svart linje på bifogade kartor (bilaga 1-3) bestående av bangård, park, uppfart, trädgård samt skog och hagmark. Till BM hör ej kaféet med serveringen (3), traktorgaraget (6) och vagnhallen (8) vid Hesselby samt jordkällaren (12) vid Tule.

BESKRIVNING

Länssstyrelsen i Gotlands län har tagit initiativ till byggnadsminnesförklaring (BM) av fastigheterna Hesselby & Tule järnvägstationer: Gotland Dalhem Hässelby 2:1 och Halla Tule 1:8 samt den sträcka av järnvägsbanvallen som omfattar delar av Dalhem Dungårde 1:23 och Halla Nygranne 1:15, Dalbo 2:1, Tomte 1:25, Tule 1:7 och Tule 3:1.

SKYDDSBESTÄMMELSER

Länssstyrelsen meddelar enligt 3 kap. 2§ KML följande skyddsbestämmelser:

1. Ovan angivna byggnader 1, 2, 4, 5, 7, 9-11 får inte rivas, byggas till eller till sin exteriör byggas om.
2. I byggnaderna under punkt 1 får inte göras ingrepp i stomme d.v.s. grund, bärande väggar, bjälklag, takstol och murstock.

3. I byggnaderna 1, 2, 4, 5, 9 och 10 får inte fast inredning och inte heller ytskikt borttagas eller förändras. För byggnad 1 och 9 gäller detta i stationsutrymmen, d.v.s. väntsal, expedition och bagagerum.
4. Skyddsområdet får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Ädelträdbestånd och flerårigt växtmaterial skall bevaras. Banvallen, bangården med dess räls samt övriga tillbehör såsom t.ex. brunn med gårdspump, semaforer, ljus- och ljudsignaler, bommar, beläggningar, gångar, räcken och staket får inte flyttas, tas bort eller ändras.
5. Byggnadsminnet skall underhållas så att det inte förfaller eller det kulturhistoriska värdet minskar.

Banvallens skyddsområde, utanför Dalhem Hässelby 2.1 och Halla Tule 1:8, omfattar 4 meter åt vardera hållet från banvallens mitt.

De sidospår på bangården som ansluter till vagnhallen (8) omfattas ej av skyddsföreskrifterna.

Om det finns skäl, får länsstyrelsen lämna tillstånd till att ett byggnadsminne ändras i strid mot skyddsföreskrifterna enligt 3 kap. 14§ i KML.

BYGGNADSBESKRIVNING

Järnvägslinjen mellan Roma och Slite var i bruk mellan 1902 och 1953. Vid dess invigning stod stationsbyggnaderna vid Hesselby och Tule nybyggda. Hesselbystationen tjänstgjorde i ytterligare fem år efter nedläggningen, först som postexpedition och slutligen som busstation. Föreningen Gotlandståget tog 1972 över Hesselbystationen med dess övriga byggnader samt bangården. Stationen återinvigdes 1974 som järnvägsmuseum efter ett omfattande restaureringsarbete. Tule station ägs och sköts av en stiftelse sedan 1982.

Stationsbyggnaden vid Hesselby (1) och avträdet (2) återfick, efter föreningens övertagande, sin ursprungliga exteriöra färgsättning, ljus gulbrun och gulvitt på den spontade träpanelen, snickeridetaljerna och engelskt rött på fönstren. Även de två byggnadernas karaktäristiska, falsade plåttak restaurerades. Stationsbyggnaden och avträdet har den strama, rena och mer återhållna snickarglädjearkitektur som var modern omkring år 1900. Snickarglädjedetaljerna är koncentrerade till gavelspetsarna. Invändigt restaurerades stationsbyggnadens väntsal, expedition och bagagerum (souvenirbutik), bl.a. återställdes väggarnas höga bröstning med pärlspont som likt innerdörrar, biljetlucka, listverk och övriga snickerier åter fick marmorerings- och träimitationsmålningar. Innertaken har ursprunglig pärlspont. Även expeditionens klinkergolv är original.

År 1979 anslöts en militärbarack till stinsens gamla tvättstuga/vedbod. Byggnaden har träpanel och plåttak och fungerar som kafé med servering (3). Godsmagasinet (4) är uppfört 1903, med ett senare tillbygge. GLC-magasinet (5) byggdes 1939. Magasinen har rödmålade träfasader med vita, gröna och svarta snickerier under plåt-, resp. eternittak. Magasinen är såväl exteriört som interiört mycket väl bevarade. I GLC-magasinet har man iordningställt ett litet museum. Bredvid det sistnämnda ligger traktorgaraget (6), kallat "flattaket". Det är uppfört, och tillbyggt i omgångar av föreningens medlemmar,

med stående träpanel under plåttak. Verkstaden (7) är en tidigare trösklada som flyttats till platsen från Kaungs gård. Verkstaden har rödmålad, stående locklistpanel med vita knutar, fönster- och dörrromfattningar under plåttak. Byggnaden är, med sina jugendinspirerade spröjsade fönster och sin välproportionerade form och exteriör, smakfullt anpassad till järnvägs miljön. Inom skyddsområdet ligger även en stor vagnhall (8), i stål och plåt, som byggts av föreningen.

Tule station ligger 2,8 km sydväst om Hesselby. Stationshuset (9) har liggande och stående träpanel under tegeltak. Byggnaden innehåller, förutom väntsal och expedition i ett mycket välbevarat skick, banvaktarbostad med ett rum och kök. Vid stiftelsens övertagande, 1982, restaurerades byggnaden både invändigt och utvändigt. Den största förändringen var att man tog fram den välbevarade träfasaden som varit dold bakom revetering sedan 1944. Byggnaden har samma färgsättning som Hesselbystationen, med rosa, gulvitt och engelskt rött. Ladugårdsbyggnaden vid Tule (10) har stående träpanel under plåttak. Byggnaden uppfördes samtidigt som stationshuset och har en oförändrad planlösning med stall/ladugård, vedbod samt ett mindre vidhängande avträde. Bakom stationen ligger en tvättstuga (11) i trä under papptak. På andra sidan spåret finns en murad jordkällare (12). De två sistnämnda byggnaderna uppfördes något senare än de övriga vid Tule.

Större delen av den gamla banvallen finns kvar mellan de båda stationerna. Det samma gäller den fyra km långa sträckan från Tule åt sydväst till Romas station som passerar förbi Roma kungsgård. Banvallen används som rid- och cykelled men är även körbar med bil. Banvallens skick och entusiastiska medlemmar, tillsammans med lyhörda och välvilliga markägare, gör att det möjligt att framöver förverkliga Föreningen Gotlandstågets målsättning att förlänga det drygt 800 m långa spåret och sammanfoga byggnadsminnets båda stationer.

Föreningen Gotlandståget har lyckats återställa den autentisk järnvägs miljön vid Hesselby, med stationsbyggnaden, det stilfulla avträdet samt bangården med spår, växlar, semaforer och bommar m.m. Tillsammans speglar de båda stationerna, den mindre Tulestationen med sina uthusbyggnader och den större Hesselbystationen med sin lummiga park samt inte minst den hantverksmässigt restaurerade, prydliga och välvårdade bangården, på ett pietetsfullt sätt den drygt 80 åriga järnvägsepoken på Gotland.

Vagnsparken och övriga lösa föremål, s.k. lösöre, skyddas f.n. inte av Kulturminneslagen. Dessa är dock väsentliga delar av, och en avgörande förutsättning för, att åskådliggöra Gotlands järnvägshistoria i den kulturmiljö som Föreningen Gotlandståget med stolthet och stort kunnande visar upp för sina besökare.

KOMMENTARER

Med exteriör menas t.ex. yttertrappor, takutformning, takmaterial, skorstenar, fönster inklusive beslag, dörrar inklusive beslag, klockor, lampor, skyltar och fasadmaterial.

Med fast inredning menas t.ex. kakelugnar, kaminer, golv- och väggklinker, golv- och takbräder, innertrappor, listverk, väggbeklädnad, fast skåpinredning, snickerier, paneler, tapeter och dörrar inkl beslag.

Avsikten med skyddsföreskrifterna är att inga exteriöra eller interiöra förändringar skall ske, utan byggnadsminnet skall behålla sin ursprunglighet för framtiden. Därför är även mindre förändringar av t.ex. markbeläggning, tunar och grindar, uppsättning av antenner, räcken, skärmtak, altaner, markiser, skyltar lampor m.m. tillståndspliktiga. Då det gäller interiören är omtapetsering, ommålning, eldragningar m.m. i de utrymmen som omfattas av skyddsföreskrifterna tillståndspliktiga. Både exteriöra och interiöra ändringar skall utföras i samråd med länsstyrelsen.

För underhåll och restaurering skall kontakt tas med Länsstyrelsen i Gotlands län/
Livsmiljöenheten/ Kultur.

Även för BM prövas bygglovpliktiga åtgärder på sedvanligt sätt i kommunens byggnadsnämnd. Stadsarkitektkontoret skall kontaktas i osäkra fall.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

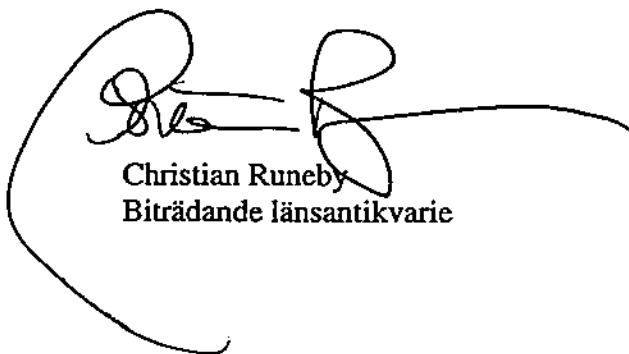
Detta beslut kan överklagas hos Länsrätten i Gotlands län, se bilaga.
Beslutet skall enligt 3 kap. 21§ KML tillämpas utan hinder av att ev. talan förs mot beslutet.

BESLUTANDE M.M.

Beslut i detta ärende har fattas av landshövding Lillemor Arvidsson
Föredragande har varit biträdande länsantikvarie Christian Runeby.
Den förberedande handläggningen har utförts av Peter Olsson vid Läns museet på Gotland
och Joakim Hansson vid länsstyrelsen.
I den slutgiltiga handläggningen har även deltagit länsassessor Lena Johansson.

Lillemor Arvidsson
Landshövding

Christian Runeby
Biträdande länsantikvarie

Kopia till:

RAÄ

Byggnadsnämnden

Läns museet på Gotland

Kultur- och fritidsnämnden

Kopia av lagakraftvunnet beslut:

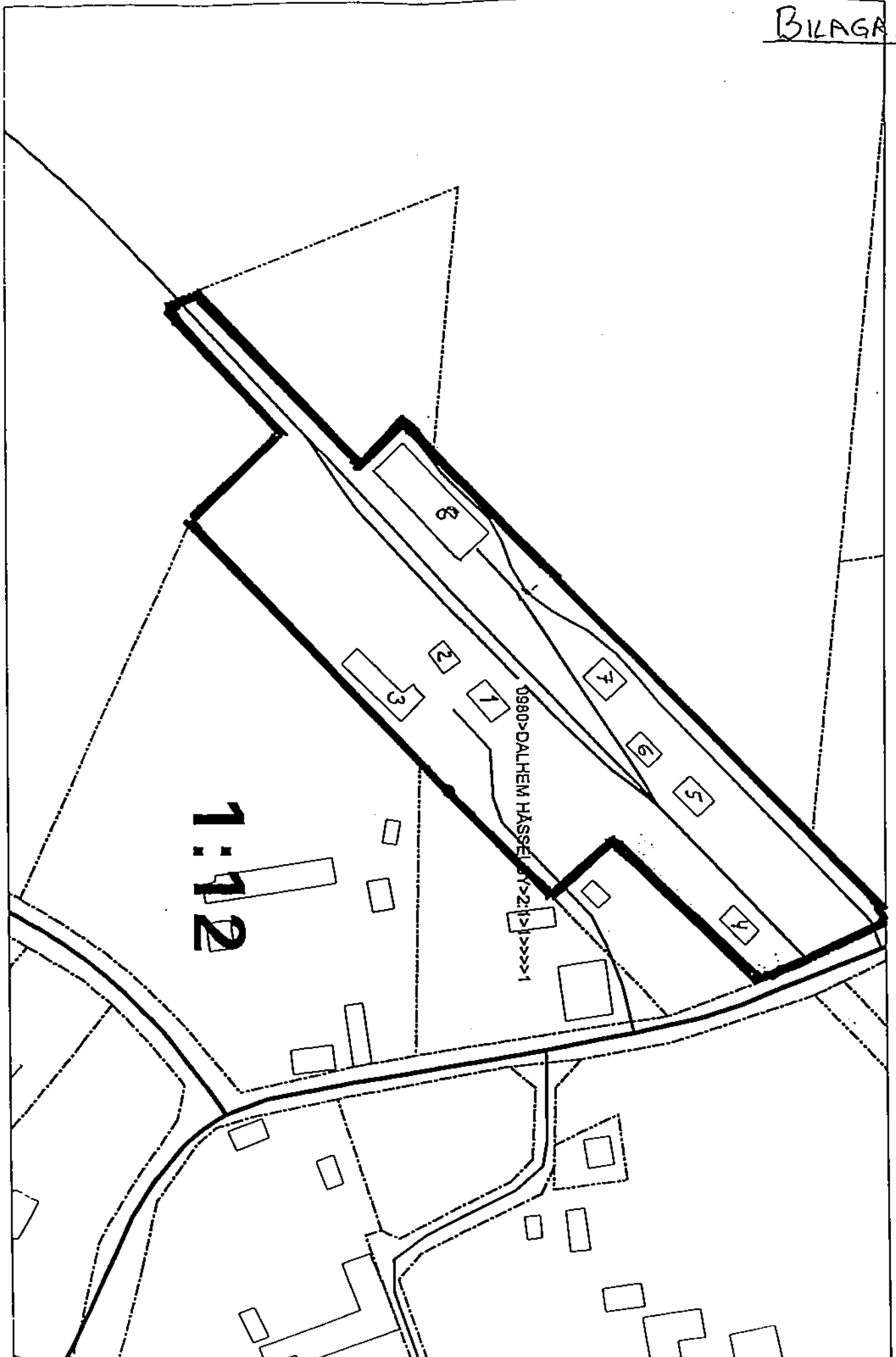
RAÄ

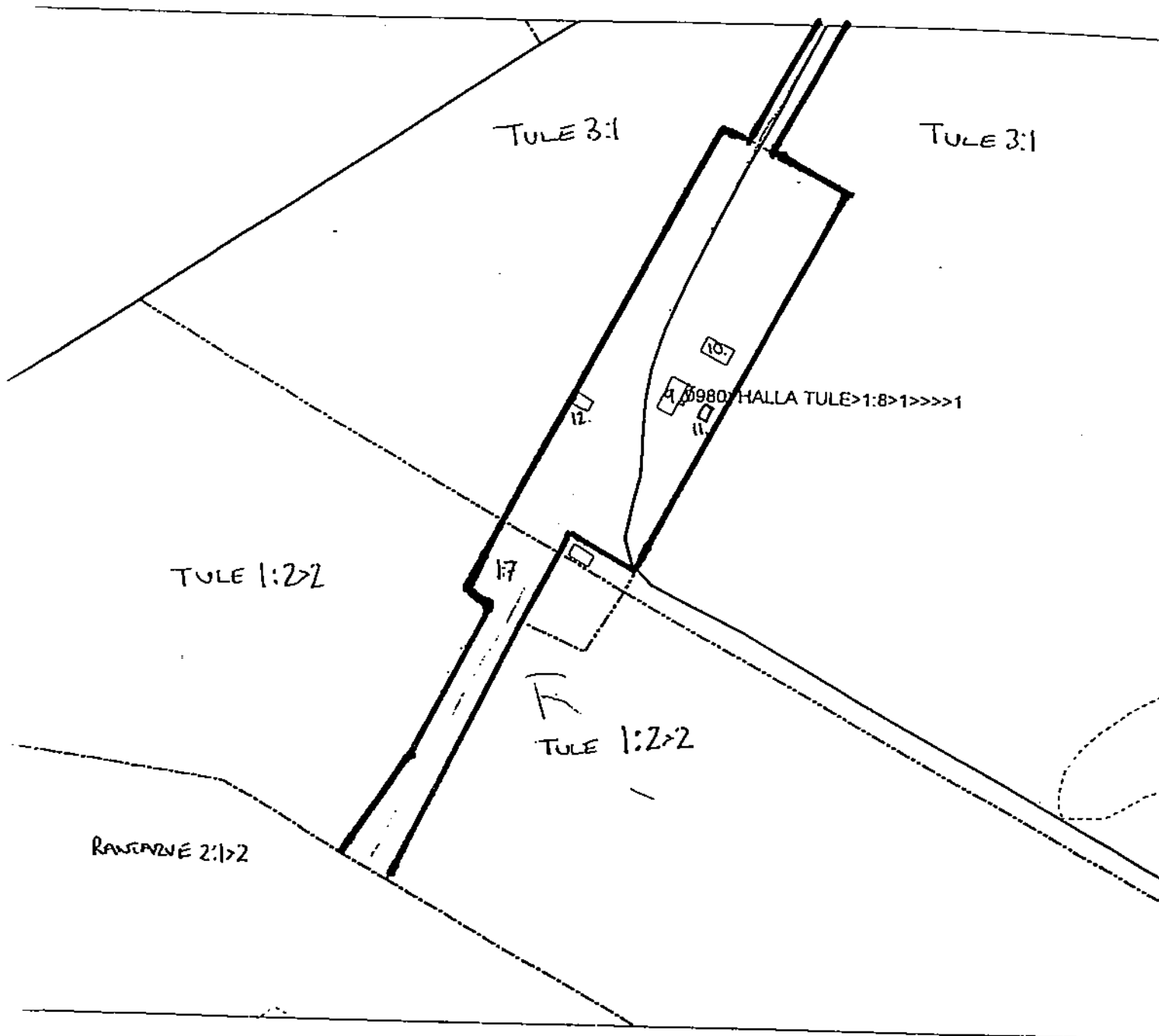
Lantmäterimyndigheten

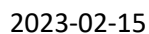
Läns museet på Gotland

Byggnadsnämnden

Länsantikvarien

©Lantmäteriet Geodatasamverkan

Gotlandståget Halla Tule 1:8 m fl

Tule Stationsområde

1:2 000

0 25 50 100 m

 Dalhem Hesselby-Tule.zip

LM Fastighetskartan Fastighetsbeteckningar text

LM Fastighetskartan Administrativa gränser

- Traktgräns
- Fastighetsgräns
- Sockennamnsgräns (Gotland)